

Vlaams Ministerie
van Onderwijs en Vorming

Onderwijsinspectie
Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 BRUSSEL

doorlichtingssecretariaat@ond.vlaanderen.be
www.onderwijsinspectie.be

Verslag over de doorlichting van Sint-Norbertusinstituut te Antwerpen

Hoofdstructuur so

	Instellingsnummer	28845
	Instelling	Sint-Norbertusinstituut
directeur		Laurent MICHIELSE
adres		Amerikalei 47 - 2000 ANTWERPEN 1
telefoon		03-237.71.95
fax		03-260.66.29
e-mail		secretariaat@sint-norbertus.be
website/URL		http://www.sint-norbertus.be
	Bestuur van de instelling	56135 - VZW KOR Antwerpen-Centrum te ANTWERPEN 3
adres		Noorderlaan 108 - 2030 ANTWERPEN 3
	Scholengemeenschap	113019 - SGKSO Onze-Lieve-Vrouw-van-Antwerpen te ANTWERPEN 1
adres		Lange Nieuwstraat 94 - 2000 ANTWERPEN 1
	CLB	114942 - Vrij CLB De Wissel Antwerpen te DEURNE
adres		Hallershofstraat 7 - 2100 DEURNE
	Dagen van het doorlichtingsbezoek	15-19 november 2010
	Einddatum van het doorlichtingsbezoek	19/11/2010
	Datum bespreking verslag met de instelling	21/11/2010
	Samenstelling inspectieteam	
	Inspecteur-verslaggever	Ria Coenen
	Teamleden	Etienne Gielen, Marjan Meulewaeter, Vinciane Vanderheyde, Chris Vanwoensel, Jos Vermijl
	Deskundige(n) behorend tot de administratie	nihil
	Externe deskundige(n)	nihil

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	3
1. SAMENVATTING	5
2. FOCUS VAN DE DOORLICHTING	6
2.1 Vakken/structuuronderdelen in de focus	6
2.2 Procesindicatoren of -variabelen in de focus	6
3. KENMERKEN VAN DE SCHOOL	6
4. VOLDOET DE SCHOOL AAN DE ERKENNINGSVOORWAARDEN?	7
4.1 Frans in de eerste graad A-stroom en B-stroom	7
4.2 Frans in de derde graad aso.....	8
4.3 Frans in de derde graad tso Handel	10
4.4 Natuurwetenschappen in de tweede graad tso Sociale en technische wetenschappen.....	12
4.5 Nederlands	14
4.6 Project algemene vakken in de derde graad bso Kantoor en in het derde leerjaar van de derde graad bso Kantooradministratie en gegevensbeheer	16
4.7 Wiskunde in de eerste graad A- en B-stroom en in tweede graad aso en tso.....	17
4.8 Kantoor in de derde graad bso	19
5. BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?	22
5.1 Professionalisering	22
5.2 Materieel beleid	22
5.3 Welzijn	22
5.4 Curriculum	22
5.5 Begeleiding	22
5.6 Evaluatie	23
6. ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL	25
7. STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL	27
7.1 Wat doet de school goed?	27
7.2 Wat kan de school verbeteren?	27
7.3 Wat moet de school verbeteren?	27
8. ADVIES.....	28
9. REGELING VOOR HET VERVOLG	28

INLEIDING

Dit verslag is het resultaat van de doorlichting van uw instelling¹ door de onderwijsinspectie van de Vlaamse Gemeenschap. Zij deed dit in het kader van haar opdracht zoals bepaald in het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009.

Tijdens een doorlichting gaat de onderwijsinspectie na of de instelling de erkenningsvoorwaarden respecteert, of de instelling op systematische wijze haar eigen kwaliteit bewaakt en of de instelling zelfstandig de tekorten kan remediëren.

De onderwijsinspectie maakt gebruik van de mogelijkheid om het toezicht op de erkenningsvoorwaarden betreffende hygiëne, veiligheid en woonbaarheid afzonderlijk uit te voeren. Dit impliceert dat het advies in dit verslag betrekking heeft op alle erkenningsvoorwaarden behalve de voorwaarden die het welzijnsbeleid betreffen (hygiëne, veiligheid en woonbaarheid).

Het referentiekader dat de onderwijsinspectie gebruikt bij een doorlichting is opgebouwd rond de componenten context, input, proces en output:

- context: de omgevingskenmerken en de kenmerken van administratieve, materiële, bestuurlijke en juridische aard die de instelling karakteriseren
- input: kenmerken van het personeel en van de leerlingen of cursisten van de instelling
- proces: initiatieven die een instelling neemt om output te realiseren, rekening houdend met haar context en input
- output: de resultaten die de instelling met haar leerlingen of cursisten bereikt.

De doorlichting bestaat uit drie fases: het vooronderzoek, de doorlichtingsbezoeken en de verslaggeving.

Tijdens het vooronderzoek selecteert de onderwijsinspectie leergebieden en procesindicatoren of procesvariabelen die het inspectieteam onderzoekt tijdens de doorlichtingsbezoeken.

Tijdens de doorlichtingsbezoeken verzamelt het inspectieteam bijkomende informatie via observaties, gesprekken en analyse van documenten.

Het resultaat van de doorlichting is het doorlichtingsverslag.

Het doorlichtingsverslag eindigt met een advies dat betrekking heeft op de volledige instelling of op één of meerdere structuuronderdelen van de instelling. De onderwijsinspectie kan drie adviezen uitbrengen:

- een gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de verdere erkenning van de instelling of van structuuronderdelen
- een beperkt gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de erkenning van de instelling of van structuuronderdelen als de instelling binnen een bepaalde periode voldoet aan de voorwaarden vermeld in het advies
- een ongunstig advies: het inspectieteam adviseert om de procedure tot intrekking van de erkenning van de instelling of van structuuronderdelen op te starten.

Enkel bij een ongunstig advies adviseert de onderwijsinspectie of de instelling zelfstandig de vastgestelde tekorten kan remediëren.

¹ Instelling: onderwijsinstelling of CLB (Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs, artikel 2, 11°). Onderwijsinstelling: een pedagogisch geheel waar onderwijs georganiseerd wordt en waaraan een uniek instellingsnummer toegekend is (Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs, artikel 2, 13°).

Binnen een termijn van dertig kalenderdagen na ontvangst van het definitieve verslag informeert de directeur van de instelling leerlingen, ouders en cursisten over de mogelijkheid tot inzage. De directeur van het centrum voor leerlingenbegeleiding informeert de centrumraad.

Binnen de dertig kalenderdagen na ontvangst moet de directeur van de instelling het verslag volledig bespreken tijdens een personeelsvergadering. Het bestuur van de instelling of zijn gemandateerde viseert het verslag en stuurt het binnen dertig kalenderdagen na ontvangst terug naar de onderwijsinspectie en maakt eventueel melding van zijn opmerkingen.

De instelling mag het verslag niet gebruiken voor publicitaire doeleinden.

Meer informatie?

www.onderwijsinspectie.be en www.doorlichtingsverslagen.be

1. **SAMENVATTING**

De schoolwerking biedt onvoldoende garantie voor kwaliteitsvol onderwijs. De resultaten die de school op het vlak van leerplanrealisatie en studiepeil voorlegt, zijn van uiteenlopende kwaliteit. Voor sommige doorgelichte vakken is het studiepeil behoorlijk tot goed, terwijl andere vakken amper of totaal niet voldoen aan de kwaliteitseisen die in de leerplannen vervat zitten. De school heeft kennis genomen van de nieuwe vakoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen, maar de planning voor een doelgerichte implementatie ontbreekt nog.

Op basis van de attesterings- en slaagcijfers werd vastgesteld dat het rendement van de school eerder laag ligt. Heel wat leerlingen verlaten ook vroegtijdig de school. Dit kan deels verklaard worden door de problematische beginsituatie van een aanzienlijk deel van de leerlingen: leerachterstand, onstabiele, taalarme en multiculturele leerlingenpopulatie (veel neveninstromers en uitstromers). Verder vinden deze resultaten een verklaring in een zwak evaluatie- en oriënteringsbeleid van de school. De leerlingresultaten in het vervolgonderwijs en op de arbeidsmarkt worden niet systematisch bijgehouden en verwerkt.

Het leerlingenprofiel en het gebrek aan beleidsmatige aansturing en opvolging zet het welbevinden van de personeelsleden, betrokken bij de doorlichting, onder druk. Toch proberen de meeste personeelsleden zich in deze moeilijke context te beredderen.

De onvoldoende leerplangerichtheid, het zwakke rendement en het lage welbevinden van het personeel zijn te wijten aan een samenspel van factoren. Het beleid is onvoldoende gestructureerd, proactief en gericht op gezamenlijke doelen en acties van het schoolteam. Er is te weinig aandacht voor participatie, sturing, opvolging en professionalisering. De school investeerde ook onvoldoende in de infrastructuur en in actuele leermiddelen voor een eigentijdse en uitdagende invulling van het curriculum.

De leerbegeleiding is in een geïsoleerde positie terechtgekomen en beperkt zich tot het niveau van de leerlingenbegeleiders en de leereenheden. Vooral in de eerste graad zijn er - deels ingebed in de GOK-werking - maatregelen op schoolniveau uitgewerkt die een studieondersteuning voor de leerlingen moeten garanderen. In de bovenbouw ligt de verantwoordelijkheid hiervoor in handen van de individuele leraren, waardoor de kwaliteit ervan sterk verschillend is. Het verband tussen de evaluatiepraktijk en de leerbegeleiding ontbreekt. Uit de verslagen van de begeleidende klassenraden blijkt dat men niet verder komt dan het opsommen van tekorten en het formuleren van aanmaningen tot studiemotivatie en inzet.

Op enkele uitzonderingen na is de evaluatiepraktijk onvoldoende afgestemd op de leerplannen en het leerlingenprofiel. In alle graden en onderwijsvormen bewaakt de school het evenwicht tussen evaluatie van kennis, vaardigheden en attitudes onvoldoende. Bovendien overtreedt de school een aantal aspecten van de regelgeving m.b.t. de evaluatie.

Met betrekking tot het talenbeleid worden een aantal losse initiatieven genomen, maar deze worden niet gecoördineerd en schoolbreed gedragen.

De school voldoet slechts ten dele aan haar verantwoordingsplicht ten aanzien van de overheid: tijdens de doorlichting ontbraken voor bepaalde vakken de vereiste documenten; voor andere werden ze laattijdig bezorgd.

De punten voor verbetering vatbaar van de vorige doorlichting (2002) en de opvolging (2006) hebben de school onvoldoende aangezet tot kritische zelfreflectie en kwaliteitsbevorderende acties. Door het gebrek aan een geëxpliciteerde en gedeelde visie

op kwaliteit mist de ondersteuning van leer- en ontwikkelingsprocessen elke gelijkgerichte focus of structuur. De school vult de verwachtingen van de overheid onvoldoende in.

De conclusie voor de drie onderzoeksvragen die in het kwaliteitsdecreet centraal staan, is overwegend negatief. Het erkenningsonderzoek wijst uit dat de onderwijsdoelstellingen in een aantal van de onderzochte vakken/studierichtingen niet bereikt worden. Het kwaliteitsonderzoek toont aan dat deze school niet in staat is om de kwaliteit van haar eigen processen te onderzoeken en te bewaken. Het onderzoek naar het algemeen beleid leidt tot de vaststelling dat de beleidskracht van de school niet voldoet om de tekorten zelfstandig weg te werken. Hiervoor zal de school een beroep moeten doen op externe ondersteuning.

2. FOCUS VAN DE DOORLICHTING

Op basis van het vooronderzoek en in het kader van een gedifferentieerde doorlichting heeft de inspectie vakken/structuuronderdelen en procesindicatoren/procesvariabelen geselecteerd voor onderzoek tijdens de doorlichtingsbezoeken.

2.1 Vakken/structuuronderdelen in de focus

VAKKEN BASISVORMING

Frans
Nederlands
Project algemene vakken
Wiskunde

KEUZE / SPECIFIEK GEDEELTE

Graad 2 TSO	Sociale en technische wetenschappen
Graad 3 ASO	Economie-moderne talen
Graad 3 ASO	Latijn-moderne talen
Graad 3 BSO	Kantoor
Graad 3 TSO	Handel

2.2 Procesindicatoren of -variabelen in de focus

Onderwijs

Begeleiding

Leerbegeleiding

Evaluatie

Evaluatiepraktijk
Rapporteringspraktijk

3. KENMERKEN VAN DE SCHOOL

- Vier vestigingsplaatsen.
- Aanwezigheid andere scholen in de onmiddellijke omgeving.
- Groot aantal leerlingen met leerachterstand.
- Onstabiele leerlingenpopulatie: neveninstromers en uitstromers.
- Belangrijke infrastructurele problemen.

4. VOLDOET DE SCHOOL AAN DE ERKENNINGS-VOORWAARDEN?

Het onderzoek naar het voldoen aan de erkenningsvoorwaarden levert voor de geselecteerde vakken/structuuronderdelen volgende vaststellingen op:

4.1 Frans in de eerste graad A-stroom en B-stroom

Voldoet

- De leerplandoelstellingen van de basisvorming Frans worden voldoende gerealiseerd in de eerste graad A-stroom en voldoende nagestreefd in de B-stroom.
- In de A-stroom wordt kennis grondig opgebouwd en ingeoeft in reële gebruikscontexten. Leerlingen oefenen de meeste taakspecifieke opdrachten voor luisteren en lezen. Het lezend en luisterend begrijpen van waarschuwingen, aanwijzingen en opschriften/instructies komt minder aan bod (ET 1 en 7 in: *Leerplan Frans 1997/0279/026*, p. 20 en 24). Doorgaans ondersteunt het gebruik van de doeltaal tijdens de lessen de luistervaardigheidstraining. De vakgroep besteedt voldoende aandacht aan de spreekvaardigheidstraining. Volgend doel verdient nog meer aandacht: 'teksten en dialogen bondig navertellen' (F14, *Ibidem*, p. 18). In het kader van het aanleren van grammaticale structuren en woordenschat moeten de leerlingen heel wat schrijven. Het aantal functionele schrijftaken (F23 en F24, *Ibidem*, p. 29) blijft echter nog beperkt. Het studiepeil van de leerlingen is doorgaans behoorlijk.
- Globaal is de evaluatie representatief voor de proefwerken. Voor het dagelijks werk is er echter dringend nood aan een meer leerplangerichte aanpak en aan afspraken binnen de vakgroep. In het algemeen wordt de toetsing bijna uitsluitend gericht op kennis. Deze kennis wordt in een aantal gevallen bevraagd in betekenisvolle contexten. In een aantal klassen is de toetsing tijdens het jaar echter uitsluitend gebaseerd op vertalingen en contextloze bevraging van woordenschat. In beide gevallen strookt de evaluatie van het dagelijks werk niet met de geest van het leerplan, dat een communicatieve benadering van het taalonderricht voorschrijft. De evaluatie van het dagelijks werk is bijgevolg niet valide. Deze situatie heeft verder tot gevolg dat de bevraging op proefwerken een stuk moeilijker is dan deze tijdens het jaar. Op deze manier kan de vakgroep de toetsing niet voldoende aanwenden om het leerproces te ondersteunen (formatieve evaluatie). Daarnaast zijn er een aantal positieve initiatieven voor het gebruik van scorewijzers bij het evalueren van spreekvaardigheid en voor zelfevaluatie.
- In de B-stroom worden globaal de leerplandoelen voldoende nagestreefd. Leraren gebruiken echter de doeltaal nog niet altijd consequent tijdens de lessen en vallen gemakkelijk terug op het Nederlands. De evaluatie van het dagelijks werk is te eenzijdig gericht op de kenniscomponent. De bevraging op proefwerken is echter wel representatief voor de leerplandoelen. De resultaten van de leerlingen zijn erg laag. De vakgroep is zich hiervan bewust. Heel wat leerlingen worden na 1B naar het BuSO georiënteerd of naar een praktisch gericht beroepenveld van het BVL.
- De actualiteitswaarde van de lessen voldoet zowel in de A-stroom als in de B-stroom. De Franstalige cultuur wordt in de klas gebracht via het leerboek. De interesse van de leerlingen uit de A-stroom voor de Franstalige cultuur wordt bovendien gewekt door een didactische uitstap en/of de deelname aan de week van de Franse film. In de klaslokalen ontbreekt het echter aan decoratie met verwijzing naar de Franstalige leefwereld en cultuur.
- Leerlingen van de A-stroom kopen woordenboeken aan die leraarafhankelijk regelmatig worden gebruikt. Het ontbreken van voldoende audiovisuele uitrusting, zowel op de campus Amerikalei als op de campus Sint-Jan, belemmert de leerplanrealisatie echter sterk. De cultuureducatie en luister- en leesvaardigheidstraining worden bijgevolg weinig ondersteund door het werken met

websites of dvd- en videoprojectie. De vakgroep integreert verder nog weinig de mogelijkheden van het ICT-gebruik voor de taalvaardigheidstraining en remediëring omdat de computerlokalen beperkt beschikbaar zijn. Wel zijn er in de A-stroom initiatieven om het inoefenen van kennis te bevorderen door het gebruik van een softwarepakket door de leerlingen thuis. Hoewel de leraren en leerlingen enthousiast zijn over het systeem, kan in vraag worden gesteld of de kennisgerichte aanpak van het oefeningenaanbod echt nuttig is voor het ontwikkelen van communicatievaardigheid. Het achttal schermen, beamers en computers, voorzien om weldra in de lokalen geïnstalleerd te worden op de beide campussen, zullen hopelijk enig soelaas bieden in de werking. Het logistiek beleid op de campus wordt nog niet globaal aangepakt.

- De leerlingenbegeleiding is overwegend sterk uitgebouwd. Klassen worden bewust klein gehouden. Er wordt structureel aandacht geschonken aan differentiatie zowel in de A-stroom als in de B-stroom. In de A-stroom vertaalt zich de differentiatie in één uur co-teaching per klas op weekbasis en in de B-stroom door een beginsituatieanalyse gekoppeld aan een indeling van de leerlingen in niveauklassen. Er is doorgaans aandacht voor orde en structuur. De leerlingennotities zijn in het algemeen verzorgd. Reguleringsvaardigheden krijgen leraarafhankelijk aandacht: leerlingen leren plannen en werken met leerstofoverzichten. In de meeste lessen leren leerlingen ook begeleid zelfstandig te werken. De remediëring wordt toevertrouwd aan het initiatief van de vakleraren die de vorderingen van leerlingen bijhouden en meenemen naar de klassenraden. Leraarafhankelijk worden op de rapporten suggesties voor remediëring geformuleerd bij minder goede resultaten.
- Leraren wisselen heel wat informatie uit. In de B-stroom is er een sterke samenwerking binnen de leereenheid. Globaal haalt de vakgroep nog onvoldoende kwaliteit uit haar werking. Dit komt omdat afspraken veeleer vrijblijvend zijn en omdat de vakgroep nog niet werkt met behoeftanalyses en prioriteiten. De gelijkgerichte aanpak tussen leraren kan nog verhogen. Een aantal leraren volgt nascholingen of neemt deel aan de schooloverstijgende netwerking maar de multiplicatie en implementatie van de verworven inzichten is beperkt.

4.2 Frans in de derde graad aso

Voldoet voor de basisvorming

Voldoet niet voor het specifieke gedeelte

Vaststellingen

- De leerplanrealisatie voldoet voor de basisvorming Frans in alle studierichtingen van de derde graad aso. Ze voldoet niet voor het specifieke gedeelte van de studierichtingen Economie-moderne talen en Latijn-moderne talen.
- In de studierichtingen Latijn-wetenschappen, Latijn-wiskunde, Wetenschappen-wiskunde, Economie-wiskunde, Grieks-Latijn is voor Frans het onderwijs voldoende gericht op het verwerven van de vijf taalvaardigheden. De leerplanrealisatie vertoont echter nog enkele hiaten deels te wijten aan het invoeren van een nieuw leerboek en deels te wijten aan een vrije interpretatie van de leerplannen. De vakgroep is echter goed op weg om de hiaten weg te werken.
- De leerlingresultaten zijn behoorlijk. De evaluatie van het dagelijks werk is vooral gericht op het bevragen van kennis en van productieve vaardigheden. De beoordeling van receptieve vaardigheden komt erg beperkt aan bod.
- Voor leesvaardigheid voldoet het studiepeil, al blijft de intensiteit van de training beperkt. De vakgroep is niet toegekomen aan de kwantiteit huislectuur dat het leerplan voorschrijft (*Leerplan Frans 2004/0279/033*, p.27) en de verwerkingsopdrachten bij de huislectuur zijn sterk gericht op reproductie van inhoud. De luistervaardigheid krijgt de nodige aandacht. Het consequente gebruik van de doeltaal in de lessen

ondersteunt de leerplanrealisatie. Er is globaal voldoende variatie in tekstsoorten voor beide receptieve vaardigheden. Prescriptieve teksten komen evenwel minder aan bod.

- De spreek- en gespreksvaardigheidstraining is degelijk en bereikt het gevraagde verwerkingsniveau. Het voeren van een telefoongesprek komt echter niet aan bod (*Leerplan Frans 2004/0270/033*, p. 35). De schrijfvaardigheidstraining blijft veeleer gering omdat leerlingen slechts een beperkt aantal opdrachten uitvoeren. Het schrijven van een beredeneerd standpunt komt onvoldoende aan bod. (*Ibidem*, p. 46).
- In het algemeen reflecteren leerlingen over de eigenheid van de spreek- en schrijftaal. Bij sommige mondelinge en schriftelijke tekstsoorten besteedt men aandacht aan genreconventies en tekstopbouw. Maar deze dienen nog niet altijd als criteria voor de evaluatie van taakspecifieke schrijf- op spreekopdrachten, zodat leerlingen niet voldoende gericht kunnen werken en er ook niet altijd zinvol kan geremedieerd worden. De vakgroep besteedt aandacht aan specifieke leerstrategieën voor het verwerven van taalvaardigheid, maar maakt ze nog niet altijd voldoende expliciet.
- De culturele component van het leerplan krijgt aandacht. Leraren spelen in op de actualiteit en behandelen teksten waarvan de inhoud relevant is voor de Franstalige cultuur en leefwereld. Het gebruik van de dvd bij het leerboek en van films en chansons is hierbij een ondersteuning. De vakgroep levert ernstige inspanningen om de leerlingen te motiveren voor de taal o.a. door het organiseren van studiereizen en de deelname aan de Olympiaden Frans.
- In de studierichtingen Latijn-moderne talen en Economie-moderne talen voldoet de leerplanrealisatie voor de basisvorming. De leerlingresultaten zijn globaal behoorlijk. Het studiepeil voor spreekvaardigheid is echter zwak voor een heel aantal leerlingen.
- De vijf taalvaardigheden worden intensief geoefend en de meeste leerplandoelen worden behandeld. Doorgaans krijgen de leerlingen zinvolle verwerkingsopdrachten waarvoor ze vaak ook informatie verwerken via het internet en andere bronnen. Leerlingen lezen twee boeken per jaar. De opdrachten bij deze huislectuur bereiken nog niet altijd het verwerkingsniveau bedoeld voor het aso. Voor lezen en luisteren kan de variatie in tekstsoorten worden opgedreven. Prescriptieve en argumentatieve teksten komen weinig aan bod. Leerlingen leren geen telefoongesprek voeren (*Ibidem*, ET 4 en ET 24) of een verslag schrijven (*Ibidem*, ET 33). De vaststellingen m.b.t. de culturele component van het leerplan sluiten aan bij deze voor de andere studierichtingen van aso III (Zie hierboven § 6).
- De eigenheid van de studierichtingen met pool Moderne talen is nog te beperkt geprofileerd. Binnen de pool Moderne talen hebben de taalvakgroepen nog geen sluitende afspraken gemaakt m.b.t. de realisatie van de specifieke eindtermen (SET). De leraren geven aan dat ze de leerplannen van het VVKSO volgen. Het specifieke gedeelte wordt voldoende opgevat als een verbreding van de communicatieve vaardigheden uit de basisvorming, omdat leerlingen de vaardigheden meer oefenen. Aan de verdieping van de reflectie op communicatie, taal en cultuur² komt de vakgroep Frans nog niet altijd toe omdat er niet altijd genoeg gewerkt wordt vanuit theoretische referentiekaders eigen aan het wetenschapsdomein van de talen. De SET 4, 7, 8, 10, 12 en 15 worden globaal gerealiseerd, hoewel het expliciete karakter van de instructie niet altijd tot uiting komt en de diepgang kan verhoogd worden. Volgende SET van het leerplan worden echter niet gerealiseerd: SET 1: het verwerken en presenteren van wetenschappelijke teksten; SET 2: het reflecteren op talige communicatie vanuit een communicatiemodel; SET 9 het creatief vormgeven aan gevoelens en leeservaringen; SET 17 en 18 m.b.t. de onderzoekscompetentie. In de taalvakken realiseert men wel de SET 16 omdat leerlingen regelmatig informatie moeten verzamelen, ordenen en bewerken. Maar de taalvakgroepen houden niet voldoende rekening met het integratieve karakter³ van de eindtermen 16, 17 en 18 en organiseren onvoldoende

² De basis van het onderzoek van de leerplanrealisatie en de verwijzingen naar de eindtermen en specifieke eindtermen is het leerplan Frans derde graad moderne talen met nummer D/2006/0279/005.

³ Het integratieve karakter van de onderzoekscompetentie betekent dat de onderzoekscompetentie als een

expliciete instructie over de onderzoekscompetentie. De vakgroep evalueert de onderzoekscompetentie ook niet. Hij heeft op dit vlak nog nood aan deskundigheidsontwikkeling. Op schoolniveau werd nog geen gedragen visie uitgewerkt m.b.t. de onderzoekscompetentie die voor implementatie vatbaar is.

- De evaluatie is globaal representatief voor de basisvorming maar niet voor het specifieke gedeelte, omdat er essentiële leerplanonderdelen niet worden getoetst. Verder moet de validiteit van de verrekening van de opdrachten in de respectieve onderdelen (kennis, luisteren, lezen, spreken en schrijven) bewaakt worden. Er zijn positieve aanzetten tot het gebruik van scorewijzers voor de toetsing van spreekvaardigheid en schrijfvaardigheid. Genrekenmerken en tekstopbouw behoren hierbij echter nog niet tot de criteria. Vakgebonden attitudes worden niet beoordeeld.
- De leerlingen kopen zelf woordenboeken aan. Het ontbreken van voldoende audiovisuele uitrusting (campus Sint-Jan) en van mogelijkheden om computerklassen te gebruiken, belemmert de leerplanrealisatie en legt een hypotheek op de realisatie van de specifieke eindtermen en op het leerrendement. Toch proberen leraren beperkt ICT-toepassingen te integreren in het onderwijs (digitale presentaties, informatie opzoeken op het internet en inoefenen van woordenschat en structuren).
- Er heerst in het algemeen een leerlingvriendelijk klimaat in de lessen. De communicatie is laagdrempelig. Leerlingen worden aangemoedigd tot interactie. Er is aandacht voor planningsvaardigheden. Leerlingennotities zijn doorgaans ordelijk. In het algemeen wordt het onderwijsleergesprek gebruikt als werkvorm. Het begeleiden van zelfstandig werken en leren worden (beperkt) aangewend. Hierin ligt evenwel nog een groeimarge. De vakgroep heeft nog geen verticale leerlijn uitgewerkt voor de aanpak van het leren leren en het werken aan een groeiende zelfstandigheid. Spontaan zijn er wel alvast een heel aantal positieve initiatieven hiertoe. Taken en toetsen geven regelmatig, maar toch nog niet altijd, aanleiding tot gerichte feedback en verbetering door de leerlingen. Leraren kennen hun leerlingen goed en zijn bereid tot extra studiebegeleiding. Verder wordt het systeem van tutoraat, vakantietaken en waarschuwingen efficiënt aangewend om leerlingen zoveel mogelijk tot het vereiste studiepeil te krijgen. De aandacht voor metacognitie (reflectie over het leerproces) is beperkt.
- Er is veel informeel overleg tussen de leraren van de derde graad zowel binnen Frans als met de leraren Engels. Toch zou een gestructureerde taaloverschrijdende vakgroepwerking in het aso zeker een meerwaarde kunnen betekenen voor de kwaliteit van het onderwijs. De ontwikkelingsdynamiek is nog beperkt. Een gericht beleid binnen de vakgroep m.b.t. professionalisering kan hierin ondersteunend werken

4.3 Frans in de derde graad tso Handel

Voldoet niet

Vaststellingen

- De leerplanrealisatie voldoet niet voor de basisvorming en het specifieke gedeelte in de derde graad tso Handel.
- De les- en evaluatiepraktijk worden niet genoeg vanuit de leerplannen gepland. Het gebrek aan motivatie van de leerlingen in de studierichting Handel geeft bovendien aanleiding tot een dramatische verlaging van de verwachtingen van de vakgroep m.b.t. de leerprestaties van de leerlingen. De leereenheid Handel slaagt er niet in om, via een gestructureerde aanpak en sluitende afspraken, de leerlingen in de hand te houden en

ondeelbaar geheel moet beschouwd worden, waarin de door de leerling verworven kennis, vaardigheden, inzichten en attitudes toegepast worden op een onderzoeksopdracht binnen het wetenschapsdomein dat gekoppeld is aan de pool. Dit heeft als gevolg dat (1) de drie specifieke eindtermen m.b.t. de onderzoekscompetentie niet van elkaar losgekoppeld kunnen worden en dat (2) de onderzoeksopdrachten niet losstaan van de (specifieke) eindtermen van de betrokken polen.

aan te zetten tot een positieve studiehouding. De vraag kan gesteld worden of het lerarenteam hierbij voldoende ondersteuning krijgt van de schoolleiding. Het gevolg is dat de leerplandoelen niet gerealiseerd worden en het studiepeil te zwak is.

- De resultaten van de leerlingen zijn behoorlijk maar aangezien ze niet gebaseerd zijn op een valide evaluatie, geven ze weinig informatie over het reële studiepeil van de leerlingen.
- Kennis wordt globaal opgebouwd in een communicatieve context. Zowel in de klaspraktijk als in de evaluatie vervalt men echter te veel in vertaaldidactiek en komt men te weinig toe aan een reële transfer van de aangeleerde kennis.
- De leesvaardigheid en luistervaardigheidstraining zijn beperkt en eenzijdig. Er wordt te weinig geoefend en geëvalueerd en er is niet genoeg variatie in tekstsoorten. De luistervaardigheid wordt onvoldoende ondersteund door het gebruik van audiovisuele middelen en/of multimediale documenten en door een consequent gebruik van de doeltaal tijdens de lessen. De lessen worden bijna helemaal in het Nederlands gegeven. Ook het werken aan leerstrategieën is voor verbetering vatbaar voor beide receptieve vaardigheden.
- De vakgroep kon niet aantonen welke taaltaken er voor spreekvaardigheid/ gespreksvaardigheid worden ingeoefend en beoordeeld. De schrijfvaardigheidstraining dekt de leerplandoelen niet. De zakelijke communicatie komt beperkt aan bod, vooral via het bestuderen van de tekstkenmerken van commerciële brieven en het aanvullen van woordjes in brieven of het ordenen van paragrafen van brieven. Tot het zelfstandig schrijven van brieven, het opstellen van andere interne bedrijfsdocumenten en het invullen van administratieve en commerciële formulieren komt men te weinig (*Leerplan Frans 2006/0279/006*, p. 28: SCHR 5-6-7). Ook het samenvatten (SCHR 2), het formuleren van argumenten (SCHR 4) en het schrijven van een verslag (SCHR 3) worden niet genoeg geoefend. Er is geen aandacht voor het schrijfproces waarbij leerlingen leren werken met naslagwerken en verschillende versies schrijven. Uit de werkjes van leerlingen blijkt dat ze weinig belang hechten aan taalcorrectheid. Verder is het onderricht van zakelijke communicatie ook niet eigentijds omdat leerlingen geen software leren gebruiken, zoals de spellingscorrector. Ze leren tevens niet werken met sjablonen van brieven en documenten waarin ze gegevens wijzigen of aanvullen op computer.
- Behalve voor de bedrijfscorrespondentie leren de leerlingen in het algemeen te weinig inzicht krijgen in de tekstopbouw en de genreconventies van de verschillende mondelinge en schriftelijke tekstsoorten. Men werkt niet genoeg vanuit modellen. De specifieke discursieve kenmerken worden ook niet als criteria voor (zelf/peer)evaluatie gebruikt.
- De (inter)culturele component van het leerplan komt te weinig aan bod. Het leerboek ondersteunt beperkt de actualiteitswaarde van de lessen en levert indirect informatie over gewoontes en feiten. Maar men werkt niet gericht aan het ontwikkelen van interculturele competentie en evalueert deze ook niet. De lokalen bevatten geen verwijzingen naar de Franstalige leefwereld en cultuur. Met uitzondering van het bekijken van één film, wordt er zo goed als geen gebruik gemaakt van audiovisuele middelen en van het internet om de cultuur in de klas te brengen en erover te reflecteren.
- De leerbegeleiding is niet optimaal. Er is voldoende interactie in de lessen. Maar het leerproces is weinig gestructureerd en het wordt weinig ondersteund door een doordachte didactische aanpak met visuele ondersteuning, aandacht voor begeleid zelfstandig werken en differentiatie en voor formatieve evaluatie. Heel wat leerlingen leggen geen map aan waarin de notities zorgvuldig worden bijgehouden. Gecombineerd met het gebrek aan motivatie van de leerlingen, werkt deze situatie in de hand dat het leerrendement laag is.
- De leerplanrealisatie wordt belemmerd door het ontbreken van voldoende audiovisuele uitrusting (campus Amerikalei). Er zijn wel een aantal computerklassen maar deze zijn overbezet.

- De ontwikkelingsdynamiek en interne kwaliteitszorg zijn beperkt.

4.4 Natuurwetenschappen in de tweede graad tso Sociale en technische wetenschappen

Voldoet

Vaststellingen

- De leerplandoelen van de basisvorming en van de specifieke vorming in de tweede graad tso Sociale en technische wetenschappen worden voldoende gerealiseerd voor Natuurwetenschappen.
- De school heeft het nieuwe leerplan Sociale en technische wetenschappen⁴ progressief ingevoerd vanaf september 2007. Natuurwetenschappen (één van de componenten⁵ van het leerplan) wordt zowel als vak als binnen de integrale opdrachten aangeboden. Tot vorig schooljaar werd de component voeding ook als vak aangeboden. Dit schooljaar wordt de component voeding enkel aangeboden binnen de integrale opdrachten.
- Voor de component natuurwetenschappen worden de meeste leerplandoelstellingen gerealiseerd. De meeste thema's, behalve metrologie, worden conform het leerplan geïntegreerd aangeboden. Laboratoriumoefeningen worden aangeboden maar zijn niet evenredig verdeeld over de twee leerjaren en over de verschillende wetenschappelijke disciplines⁶. Dit wordt deels veroorzaakt door een gebrek aan leermiddelen. De eindtermen over onderzoekend leren⁷ worden onvoldoende gerealiseerd. De leerlingenproeven zijn weinig uitdagend. Het invullen van de instructiebladen zet de leerlingen onvoldoende aan om waarnemingen of gegevens, verkregen door het uitvoeren van experimenten, te verwoorden, te verwerken en gepaste conclusies te trekken. De leerlingen leren de computer en bijhorende software onvoldoende hanteren voor het verwerven van informatie en het verwerken van gegevens. Leerlingen leren te weinig om vaardigheden, verworven tijdens de integrale opdrachten, te transfereren naar nieuwe situaties.
- Volgens de lessentabel van de school biedt de component integrale opdrachten ruimte voor een invulling vanuit natuurwetenschappen, sociale wetenschappen en voeding. De integrale opdrachten zijn thematisch gebundeld. De meerderheid van de thema's sluit grotendeels aan op het leerplan. In de planningsdocumenten werd een aanzet gegeven om de leerplandoelen van de verschillende componenten en de competenties te vermelden. De relatie tussen de leerplandoelen en de competenties is niet transparant. De vermelding van het niveau van een bepaalde competentie, die men wil bereiken met een opdracht, ontbreekt. De leerplandoelen (i.h.b. de doelen van de component voeding) worden te weinig geëxpliciteerd in de opdrachten, waardoor het geheel van de leerplanrealisatie moeilijk te bewaken is. Er is nog een groeimarge om de projecten een sterker integraal karakter te geven.
- De componenten expressie en ICT leveren een waardevolle bijdrage binnen de integrale opdrachten.
- De leermiddelen en de infrastructuur op de vestiging Sint-Jan hypothekeken een gedegen leerplanrealisatie. Voor natuurwetenschappen is er onvoldoende materiaal voor kwaliteitsvolle laboratoriumoefeningen (bv. voor optica). Het didactisch materiaal is vaak verouderd (bv. verouderde meetapparatuur en de computer in het middelste labo) of defect (bv. de vacuümpomp). Moderne meetapparatuur zoals een interface

⁴ D/2008/7841/047 (hierin werden kleine aanpassingen doorgevoerd t.o.v. het leerplan D/2007/0279/030)

⁵ Andere componenten: integrale opdrachten, voeding en sociale wetenschappen

⁶ Leerplan pg.49, laboratoriumoefeningen

⁷ Vakgebonden eindtermen voor natuurwetenschappen tweede graad TSO: onderzoekend leren (6,7,8,9)

met sensoren ontbreekt. De vestiging beschikt over drie naast elkaar gelegen labo's. Het middelste labo wordt enkel gebruikt voor laboratoriumoefeningen. De opstelling van de laboratoriumtafels bemoeilijkt het veilig werken. Bovendien fungeert het middelste labo als opbergruimte voor chemische producten en wetenschappelijk didactisch materiaal. Dit komt de veiligheid niet ten goede. Geen enkel labo kan verduisterd worden. De labo's ogen slordig. Er zijn geen inventarissen. De etiketten en de hoeveelheid van de aanwezige chemische producten zijn pijnpunten. De situatie in de labo's wordt deels veroorzaakt door een gebrek aan praktische en organisatorische afspraken. Daar de vakgroepwerking wetenschappen op de school bijna onbestaande is, moet veel overleg tussendoor en informeel gebeuren. Het feit dat leerkrachten vaak les geven op verschillende vestigingsplaatsen bemoeilijkt eveneens het beheer van de labo's. De gebrekkige infrastructuur voor wetenschappen werd reeds vorige doorlichting aangehaald. De situatie is sindsdien niet veranderd. Ongeveer de helft van de aangeboden wetenschapsuren in de school wordt niet geroosterd in een wetenschapslokaal.

- De integrale opdrachten worden geroosterd in verschillende lokalen van de vestiging Amerikalei. De ICT-lokalen bieden een krachtige leeromgeving bij het uitvoeren van de integrale opdrachten. De didactische keuken biedt een arme leeromgeving; ze is verouderd, niet afgestemd op integraal werken, de afzuiging is te beperkt en de draaiknoppen van de fornuizen zijn versleten.
- De ondersteuning vanuit het beleid is ondermaats, niet alleen op het vlak van het infrastructuur en materieel beleid maar ook op het vlak van de onderwijsorganisatie. De overgang naar het nieuwe leerplan zonder structurele ondersteuning en overleg, bemoeilijkt de leerplanrealisatie. De talrijke wissels in de opdrachtenverdeling tasten de stabiliteit van het vakkendoorbrekend overleg aan. De talrijke wijzigingen in de lessenroosters gedurende de eerste twee maanden van het schooljaar bemoeilijken de praktische organisatie van de integrale opdrachten en de jaarplanning. Het beleid zorgt niet voor de noodzakelijke structurele randvoorwaarden om een kwaliteitsvol vakoverleg rond de integrale opdrachten mogelijk te maken. Het beleid volgt onvoldoende de implementatie en coördinatie van het leerplan op. Dit gebrek aan ondersteuning vanuit het beleid, zorgt voor frustratie en tast het welbevinden van de leraren aan.
- Voor natuurwetenschappen is de evaluatie voldoende afgestemd op de leerplandoelen. De kwaliteit van de vragen is wisselend. Voor de examens van natuurwetenschappen is de vraagstelling gevarieerd en peilt ze zowel naar kennis, inzicht als toepassing; de opgaven zijn voldoende contextrijk. De kwaliteit van de toetsen is minder. Ze is overwegend gericht op kennis en reproductie. De evaluatie van de leerlingenproeven is onvoldoende. Attitudebeoordeling beperkt zicht tot een algemene beoordeling van het leerlingengedrag. Een transparant systeem voor de beoordeling van vakattitudes en -vaardigheden ontbreekt.
- De evaluatie van de integrale opdrachten is niet valide. Ze levert geen gegevens waaruit blijkt of de leerplandoelen worden bereikt. De evaluatiecriteria zijn onvoldoende helder voor de leerlingen.

4.5 Nederlands

Nederlands in de eerste graad

Voldoet niet

Nederlands in de derde graad aso

Voldoet

Nederlands in de derde graad tso

Voldoet niet

Vaststellingen

- De leerplandoelstellingen van de basisvorming Nederlands worden in de eerste graad in onvoldoende mate gerealiseerd/nagestreefd (leerplannen D/1997/0279/030 en D/1999/0279/100). In de derde graad aso worden de leerplandoelen van de basisvorming in voldoende mate gerealiseerd, terwijl dit niet het geval is in de derde graad tso (leerplan D/2006/0279/008).
- In de eerste graad en in de derde graad tso situeert het tekort zich voornamelijk in de leerlingenevaluatie, die onvoldoende is afgestemd op het leerplanconcept. De vaardigheidsgerichte onderwijspraktijk staat in sterk contrast met de kennisgerichte evaluatiepraktijk. Bovendien overheerst de evaluatie van taalbeschouwende elementen meestal in sterke mate op deze van de taalvaardigheden.
- Wat betreft de kijk op de realisatie van de leerplandoelstellingen komt een behoorlijke verscheidenheid tussen de verschillende vestigingsplaatsen en de verschillende graden voor. De schoolvisie verwacht van elke individuele leraar dat hij/zij de onderwijsvernieuwingen kritisch opvolgt. Het gebrek aan een beperkte beleidsmatige aansturing en opvolging heeft een uiteenlopende benadering van de leerplancomponenten tot gevolg. De diverse aspecten van de Nederlandse taalvaardigheid worden vaak niet als eerste en belangrijkste component opgenomen, terwijl taalbeschouwing voorrang krijgt.
- De benadering van de leesvaardigheid en de aandacht voor leesstrategieën vormen een voorbeeld van goede praktijk. De schrijfvaardigheid wordt vaak verengd tot spellingsoefeningen en er wordt zelden gereflecteerd op de eigen schrijfproducten van de leerlingen, bijvoorbeeld in agenda of cursussen. Luister- en spreekvaardigheid zijn sterk gericht op het product of op het louter verwerven van evaluatiegegevens, waardoor het proces en de onderliggende strategieën onvoldoende aan bod komen.
- Voor de taalbeschouwing en de woordenschatverwerving primeert het bevorderen van de praktische taalvaardigheid nog onvoldoende. In de eerste graad wordt voor schooltaalwoorden regelmatig tijd uitgetrokken en ook het woordenboek krijgt zijn plaats voor het leggen van verbanden, terwijl in het algemeen de woordenschatverwerving via betekenisrelaties en functionele contexten te weinig wordt toegepast.
- Het aanzetten tot literaire competentie en leesplezier is vrij beperkt in de eerste graad. De vakgroep overweegt wel het opstarten van het leesportfolio om de leesontwikkeling van de leerlingen in kaart te brengen. In de derde graad aso krijgt het verwerven van literaire en culturele competentie een brede aandacht.
- In de eerste graad worden de leerlingen vanuit de GOK-werking in voldoende mate begeleid en ondersteund. Via het systeem van co-teaching en het integreren van begeleid zelfstandig leren is er aandacht voor remediëring en differentiatie. De talige beginsituatie van de leerlingen wordt voor de leerlingen van het eerste leerjaar in kaart gebracht, maar nadien slechts beperkt aangewend om gepaste acties uit te werken. De groeiende taalarmoede van heel wat leerlingen (vooral in de B-stroom) heeft nog niet in voldoende mate geleid tot aangepaste begeleidings- en evaluatievormen. In de derde graad wordt de leerbegeleiding niet structureel opgenomen, maar overgelaten

aan het individueel initiatief van de leraar of aan het tutoraatproject in samenwerking met het hoger onderwijs. Een eerste aanzet werd gegeven om via een begeleidingsfiche informatie over de leerling en zijn taalsituatie over de leerjaren heen mee te nemen.

- De inzet van de meeste leraars en de uitwerking van een aantal waardevolle initiatieven rond leer- en leerlingenbegeleiding krijgen beleidsmatig te weinig weerklank en ondersteuning, waardoor een bredere implementatie ervan moeilijk ingang vindt. Door het ontbreken van de nodige communicatielijnen wordt het (vak)overleg te weinig ondersteund en worden afspraken onvoldoende nageleefd en opgevolgd.
- De nieuwe leerplannen voor de eerste graad (D/2010/7841/016 en D/210/7841/019) worden, onder meer door een beperkt aangestuurde vakgroepwerking, nog niet voldoende geïmplementeerd. Hierdoor hebben een aantal nieuwe inzichten en de gewijzigde benaderingswijze de weg naar de klas nog niet gevonden.
- Een aantal randvoorwaarden om een gunstig leer- en leefklimaat te verkrijgen, zijn onvoldoende vervuld. Van een krachtige leeromgeving waarbij voldaan wordt aan de minimale materiële vereisten, zoals in de leerplannen opgenomen, is zelden sprake. De mogelijkheden tot ICT-integratie zijn beperkt of worden nog onvoldoende benut. Veel aandacht wordt opgeslorpt door het creëren van een rustige leer- en leefwereld, waarvoor wel inspanningen worden geleverd, maar waarbij voor een aantal moeilijkheden nog geen (aan)gepast kader is uitgewerkt.
- In de evaluatiepraktijk staat de groei van de leerling te weinig centraal. De evaluatie is vooral productgericht, zodat de processen die de jongeren nodig hebben bij het plannen, uitvoeren en beoordelen van hun taaltaken onvoldoende aandacht krijgen. De evaluatie maakt op deze wijze geen integraal deel uit van het leerproces en vormt nog te vaak een doel op zich. Dit houdt tevens in dat veel tijd wordt uitgetrokken voor het inwinnen van evaluatiegegevens, zodat het optimaal aanwenden van de onderwijstijd en hierdoor ook de leerplanrealisatie in het gedrang komen. Bovendien verloopt bij de start van het schooljaar het invullen van de opdrachten en van de lessenroosters erg moeizaam, waardoor niet voor alle lessen een correcte invulling wordt voorzien. Zo konden van de veertig mogelijk beschikbare lestijden in een eerste leerjaar van de derde graad tso er slechts tien worden ingevuld gedurende de eerste twee maanden van het schooljaar.
- De evaluatie is niet steeds voldoende valide en transparant. Meestal krijgt het taalbeschouwend gedeelte een te groot puntenoverwicht ten opzichte van de vaardigheden. Daarnaast worden de criteria en de puntenverdeling van de examens niet steeds duidelijk gecommuniceerd met de leerlingen. Vakgebonden attitudes, die zeker in de nieuwe leerplannen van de eerste graad een uitdrukkelijke plaats opeisen, werden nog niet geïntegreerd. De leerlingen worden wel aangespoord om hun mondeling taalgebruik te verzorgen. De indeling in basis- en verdiepingsleerstof in de B-stroom van de eerste graad is een waardevol initiatief, maar onvoldoende gebaseerd op objectieve criteria.
- Binnen de eerste graad wordt behoorlijk informeel samengewerkt, wat onder meer resulteert in een gezamenlijke jaarplanning en proefwerken. Afspraken rond het hanteren van gelijkgerichte evaluatiecriteria en –fiches zijn in ontwikkeling. In de derde graad is er slechts in beperkte mate sprake van een samenwerking en gelijkgerichtheid. De uitwerking van verticale leerlijnen en van een groeipatroon in vaardigheidsontwikkeling kregen eind vorig schooljaar een eerste aanzet. De vakgroep ontving hiervoor geen beleidsmatige impulsen. Ook op het vlak van professionalisering is er zelden sprake van een gerichte sturing.
- Verontrustend is dat de externe evaluatiegegevens en de aanbevelingen van de vorige doorlichting voor de vestigingsplaats Amerikalei (verslag van 21 mei 2002) slechts in beperkte mate aanleiding vormden tot bijsturingen van de leerplanrealisatie.

4.6 Project algemene vakken in de derde graad bso Kantoor en in het derde leerjaar van de derde graad bso Kantooradministratie en gegevensbeheer

Voldoet niet

Vaststellingen

- De leerplandoelstellingen van de basisvorming voor project algemene vakken (leerplannen D/2003/0279/001 en D/2006/0279/019) worden in het studiegebied Kantoor van de derde graad niet in voldoende mate gerealiseerd. Het probleem situeert zich voornamelijk in de leerlingenevaluatie die onvoldoende het groei- en leerproces van de leerlingen als vertrekpunt neemt en de te verwerven/verworven competenties in kaart brengt.
- De resultaten voor het vak zijn voldoende tot goed. De leerinhouden worden overwegend functioneel opgevat en ook de actualiteit wordt regelmatig onder de aandacht gebracht. De leerlingen krijgen de nodige begeleiding en ondersteuning. Tijdens de bijgewoonde lessen werd een aangename werk- en studiesfeer vastgesteld, waarbij de leerlingen belangstelling tonen voor de aangereikte onderwerpen. Anderzijds valt wel hun beperkte algemene en parate kennis op.
- Beleidsmatig wordt de vakgroep zwak aangestuurd en opgevolgd. De verantwoordelijkheid voor de leerplanrealisatie wordt in handen van de individuele leraar gelegd, waardoor een gelijkgerichtheid en de afstemming op de eindtermen niet optimaal verlopen. De vakgroep heeft zich dit schooljaar verdiepend gebogen over de leerplandoelstellingen voor het vak en toont de bereidheid en de dynamiek om de nodige bijstellingen in het curriculum op te nemen.
- De leerkrachten leveren inspanningen om het onderwijsleerproces inhoudelijk af te stemmen op de noden van de leerlingen. Het verwerven van functionele kennis en vaardigheden om als jongere adequaat en zelfredzaam te kunnen handelen in de samenleving, is echter niet steeds het vertrekpunt. Ook de aandacht voor de onmiddellijke leefomgeving wordt onvoldoende opgenomen.
- De vakgroep opteert voor een thematische invulling, waardoor de eindtermen op de achtergrond dreigen te geraken. Binnen de clusters van de eindtermen komen een aantal doelstellingen hierdoor niet of te beperkt aan bod. Vooral de clusters 'organisatiebekwaamheid' en 'maatschappelijk en ethisch bewustzijn, weerbaarheid en verantwoordelijkheid' verdienen een verdere uitwerking. In het derde leerjaar van de derde graad worden de clusters 'problemen oplossen' en 'werken in teamverband' onvoldoende geïntegreerd in het onderwijsleerproces. Het competentie leren waarin deze eindtermen kunnen geïntegreerd worden, heeft nog geen ingang gevonden.
- De leerbegeleiding en de bredere leerlingenbegeleiding worden op leraarniveau voldoende opgenomen. Een analyse van de beginsituatie van de leerlingen ontbreekt echter, ondanks het gegeven dat in de diverse leerjaren behoorlijk wat leerlingen instromen. Hierdoor krijgen differentiatie en remediëring minder kansen. Het aanreiken van leer- en oplossingsstrategieën bij de opdrachten is eveneens beperkt. Het leerproces verloopt nog te sterk leraargestuurd, waardoor de zelfredzaamheid van de leerlingen onvoldoende wordt bevorderd.
- De leerlingenevaluatie is sterk kennisgericht en onvoldoende afgestemd op de leerplandoelen. Informatie over het verloop van het groei- en leerproces van de leerlingen wordt niet in kaart gebracht. De leerlingen worden zelden betrokken in het beoordelen van hun prestaties. Vaardigheden worden slechts in beperkte mate gemeten. Illustratief is dat het evalueren van functionele taalvaardigheid overwegend verengd wordt tot leesvaardigheid en het correct spellen. Daarnaast nemen de examens het overwicht in de evaluatiecultuur.
- De leslokalen zijn netjes, voorzien van ICT-uitrusting, maar een uitdagende en leerkrachtige inrichting ontbreekt. De leerlingen beschikken niet permanent over woordenboeken, atlassen, naslagwerken of actualiteitsbronnen.

- In tegenstelling tot het derde leerjaar van de derde graad, is in het tweede leerjaar de bijdrage aan de uitwerking van de geïntegreerde proef beperkt. De aansluiting bij het beroepenveld is trouwens over het algemeen zwak.
- Horizontaal en binnen de graad wordt voor het vak goed samengewerkt. Vestigingsplaats- en graadoverstijgend worden echter geen afspraken gemaakt. Het uittekenen van leerlijnen voor de diverse vaardigheden staat nog in een ontwikkelingsfase.

4.7 Wiskunde in de eerste graad A- en B-stroom en in tweede graad aso en tso

Voldoet

Vaststellingen

- In de A-stroom van de eerste graad werden vorig schooljaar de eindtermen en de leerplandoelstellingen van de basisvorming van het graadleerplan (D/1997/0279/032) in voldoende mate gerealiseerd. De doelstellingen van het nieuwe graadleerplan D/2009/7841/003) werden tot heden conform de verwachtingen in het leerplan gerealiseerd. In de B-stroom worden de ontwikkelingsdoelen en de leerplandoelstellingen van de basisvorming van het graadleerplan D/1997/0279/040 in voldoende mate gerealiseerd.
- In de tweede graad worden de eindtermen en de leerplandoelstellingen van de leerplannen in de basisvorming⁸ in voldoende mate gerealiseerd in het aso en het tso. In het aso wordt leerweg vijf van het leerplan gevolgd. Vorig schooljaar werden in de studierichting Economie (eerste leerjaar van de tweede graad) in de vestigingsplaats Amerikalei enkele leerplandoelen niet gerealiseerd. De vakgroep heeft ondertussen in het huidige tweede leerjaar van de tweede graad initiatieven genomen om dit hiaat weg te werken. De éénpoligheid in de tweede graad wordt conform de regelgeving toegepast.
- De leraren streven in alle graden naar een goed evenwicht tussen een leerplangerichte aanpak en de mogelijkheden van de leerlingen. De leerplandoelen worden gerealiseerd, maar door het ontbreken van een gestructureerde vakgroepwerking is er onvoldoende gelijkgerichtheid over de campussen heen m.b.t. verschillende onderwijsprocessen (o.a. leerlingenevaluatie, integratie van ICT, werkvormen, leerlingenbegeleiding).
- De beheersing van de kennis en de inhoudelijk gebonden vaardigheden is in deze school campusgebonden. In de campus Amerikalei ligt de klemtoon vooral op de realisatie van de elementaire doelstellingen en de basisdoelstellingen, zowel in de eerste graad als de tweede graad. Uit een analyse van de evaluatiegegevens, de leerlingendossiers en de rapporten blijken drie knelpunten in deze vestigingsplaats: het overwegende zwak leerlingenniveau, de ontbrekende studiehouding bij een grote groep leerlingen en een onvoldoende interesse van de ouders. In sommige lesgroepen is het zwoegen om de basisdoelstellingen te realiseren en in andere lesgroepen lukt men er in om bij een aantal leerlingen verdiepingsdoelstellingen te realiseren. Het bereikte basisniveau, bij de meerderheid van de eerstegraadsleerlingen op deze campus, is het resultaat van de intensieve inzet van de vakleraren, de co-teaching en het initiatief tutor@work⁹ in de A-stroom. In de B-stroom boekt men goede resultaten door het werken met een systeem van procesevaluatie en remediëring op maat. In de campus Jodenstraat lukt men er vrij goed in om naast de basisdoelstellingen ook verdiepingsdoelstellingen en uitbreidingsdoelstellingen te realiseren. Omwille van het

⁸ aso:D/2002/0279/047, tso:D/2002/0279/048)

⁹ Leerlingen krijgen op school individuele studiehulp van studenten van de Karel de Grote-Hogeschool

verschillend leerlingenniveau en de beoogde beheersingsniveaus gebruikt men op de twee campussen een verschillend leerboek en aangepast cursusmateriaal. Op beide campussen organiseert men voor wiskunde instaptoetsen (starttoets, diagnostische toets) om een beeld te vormen van het leerlingenniveau of om homogene klassen te vormen.

- De frequentie van ICT-integratie is leraargebonden en veeleer sporadisch, mede door het ontbreken van een ICT-beleidsplan op schoolniveau. Omwille van de hoge bezettingsgraad van de computerlokalen (campus Amerikalei) en softwarematige of hardwarematig storingen (campus Jodenstraat) is het voor de leraren niet evident om de algemene eindterm in verband met ICT (eindterm 7¹⁰) en de ICT-verwachtingen in de vakoverschrijdende eindtermen/ontwikkelingsdoelen en in de leerplannen in voldoende mate te realiseren. Een digitaal platform is recent opgestart en wordt nog niet in het onderwijsleerproces ingeschakeld.
- De leraren leggen de klemtoon overwegend op de ontwikkeling en de evaluatie van de reken- en de tekenvaardigheden. De andere vakgebonden vaardigheden (denk- en redeneervaardigheid, probleemoplossende vaardigheden, wiskundige taalvaardigheden) en de ICT-vaardigheden komen minder aan bod. In de eerste graad is er voldoende aandacht voor een algemeen verzorgd taalgebruik en instructietaal, maar de resultaten bij de leerlingen zijn veeleer matig. In de tweede graad is deze aandacht veeleer impliciet aanwezig.
- Uit lesobservaties, gesprekken en leerlingennotities blijkt dat het klassieke lespatroon geregeld op een functionele wijze wordt doorbroken met begeleid zelfstandig werken. De aandacht voor 'leren leren' is leraargebonden. Het wordt vooralsnog niet opgebouwd binnen een spiraalcurriculum waarbij op ieder onderwijsniveau, graad en leerjaar aan de reeds aangebrachte vaardigheden iets wordt toegevoegd (leerlijnen).
- Eventuele gedrags- en leerstoornissen worden aangepakt met een systeem van volgkaarten, STICORDI-maatregelen en bijkomende studiebegeleiding. Voor de ondersteuning van deze tweedelijnszorg doet de vakgroep een beroep op interne deskundigen en op het CLB.
- De congruentie tussen de leerplandoelen en de evaluatie is voldoende. De leerlingen (en ouders) krijgen productfeedback (cijfers, vakrapport), maar weinig of geen procesfeedback. Voor wiskunde worden soms uitgestelde proeven gegeven als tweedekans bij tekorten. Dit is niet conform de regelgeving. De resultaten zijn in de twee graden in de verschillende lesgroepen erg uiteenlopend: een verzameling zware onvoldoendes en een verzameling goede resultaten.
Een samenspel van factoren binnen de evaluatiepraktijk hebben een invloed op de resultaten van de leerlingen en het les- en leerrendement. Uit de inhoud van de toets- en taakopgaven voor dagelijks werk blijkt dat zwakke resultaten meestal te relateren zijn aan een dalende studie-ijver, studiemotivatie en doorzettingsvermogen. Dit probleem situeert zich vooral op de campus Amerikalei. Men hanteert in de twee vestigingsplaatsen (Amerikalei en Jodenstraat) overwegend een testcultuur en integreert zelden elementen van een evaluatiecultuur¹¹, hoewel de vakgebonden eindtermen en de leerplannen naast kennis en vaardigheden ook vakgebonden attitudes benadrukken. Ook de vakoverschrijdende eindtermen 'leren leren' bevatten eindtermen rond attitudes. De studiemotivatie en het doorzettingsvermogen worden hierdoor onvoldoende geprikkeld. Dit zet een rem op de inzet van de leerlingen, verlaagt het beheersingsniveau bij een grote groep leerlingen en is een hinderpaal voor een dynamisch lesverloop. De verschillende vakgebonden vaardigheden (rekenvaardigheid, meet- en tekenvaardigheid, wiskundige taalvaardigheid, denk- en

¹⁰ Bij het oplossen van wiskundige problemen functioneel gebruik maken van ICT.

¹¹ In een testcultuur staat vooral het beoordelen van kennis centraal; in een evaluatiecultuur ligt de klemtoon meer op de begeleidende functie van de evaluatie en gaat meer aandacht naar vaardigheden en attitudes.

redeneervaardigheid, probleemoplossende vaardigheid) worden veeleer beperkt evenwichtig getoetst.

- Tijdens de twee schooljaren voorafgaand aan de doorlichting werden enkele vakgerichte en algemeen pedagogische nascholingen gevolgd. De multiplicatie van de inhouden is quasi nihil, mede door het ontbreken van een constructieve vakgroepwerking. De resultaten van de door de overheid georganiseerde peilingen¹² in de A-stroom en de B-stroom werden nog niet bestudeerd en ook niet geconfronteerd met de situatie op deze school.
- De inrichting van de leslokalen is elementair en vooral op de campus Amerikalei ogen sommige lokalen slordig en afgeleefd. Ze bieden geen inhoudelijke meerwaarde aan een wiskundige onderwijs- en leeromgeving. Deze situatie creëert een risicofactor¹³ voor een vlotte overgang van het basisonderwijs naar het secundair onderwijs, maar ook voor de studiehouding en de attitudevorming van de leerlingen. De integratie van een projectiesysteem (overheadprojector of beamer) in het onderwijsleerproces is leraargebonden, mede omdat een dergelijk systeem niet startklaar staat opgesteld in het leslokaal. Het gevolg is dat soms veel tijd wordt verloren met het noteren van oplossingen op het bord ten nadele van tijd voor gedifferentieerd onderwijs of individuele begeleiding en controle. Een digitaal bordboek wordt met rendement (meer tijd voor individuele begeleiding en bijsturingen) toegepast op campus Jodenstraat in een aantal lesgroepen.

4.8 Kantoor in de derde graad bso

Voldoet niet

Vaststellingen

- De leerplandoelstellingen voor boekhouden, logistiek, secretariaat en seminars van het specifiek gedeelte van de studierichting worden niet in voldoende mate gerealiseerd. De stages en de geïntegreerde proef (GIP) voldoen.
- Over het algemeen wordt er te weinig leerplangericht gewerkt. Illustratief hiervoor zijn de jaarplannen die, als ze al voorhanden zijn, niet verwijzen naar de leerplandoelstellingen. Gezamenlijke leerplanstudie en een systematische bewaking van de leerplanrealisatie voor alle vakken van de studierichting/leereenheid ontbreken. Hierdoor worden er kansen gemist voor interne kwaliteitsbewaking en -bevordering. De leraren staan voor een niet te onderschatten uitdaging om de leerstof profielgericht in te vullen en om zodoende klemtonen te leggen op het geïntegreerd verwerven van logistieke, secretariële en communicatieve vaardigheden. De versnippering van de opdrachten over en binnen de verscheidene vakken, de laattijdig gekende en jaarlijkse wisselingen van opdracht belemmeren de samenhang tussen de vakken, de gelijkgerichtheid, de opbouw van deskundigheid en de verantwoording van de leerplanrealisatie door de leraren.
- Alle leerinhouden voor boekhouden worden behandeld, beredeneringsschema's worden opgesteld en de leerlingen krijgen een degelijk inzicht in het verloop van het manueel boekhouden. Omwille van softwarematige integratieproblemen wordt enkel in III,1 gebruik gemaakt van een professioneel boekhoudpakket. Het leerplan stelt echter duidelijk dat de manuele en de geïnformatiseerde verwerking simultaan moeten plaatsvinden.
- Door het leerboek- in plaats van het leerplangericht werken voor wetgeving worden de onderdelen burgerlijk en sociaal recht te detaillistisch behandeld en bevraagd, terwijl de leerplanrealisatie voor handelsrecht en voor fiscale wetgeving ontbreekt. Afwijkend van wat het leerplan verlangt, wordt onvoldoende aandacht geschonken aan het leren opzoeken van juridische informatie via het internet en het leren gebruiken van

¹² <http://www.ond.vlaanderen.be/dvo/peilingen/secundair/index.htm>

¹³ Zie VLOR: "De overgang van het basis- naar het secundair onderwijs, een verkenning".

praktijkdocumenten. De leerinhouden worden weinig levensecht aangebracht en ondersteund met concreet documentatiemateriaal.

- Volgens de jaarplannen van de leraren en de leerlingenagenda's wordt een deel van de seminarie-uren besteed aan kantoortechnieken op basis van een leerboek, de voorbereiding en de naverwerking van bedrijfsbezoeken, inclusief het aanleren van sociale en communicatieve vaardigheden. Door gebrek aan afspraken binnen de leereenheid, worden de aangeboden leerinhouden niet afgestemd op de jaarplanning van andere vakken. Dit is niet conform het leerplan. Ter verantwoording van de besteding van de lestijden van vorig schooljaar werden onvoldoende leerlingendocumenten ter beschikking gesteld.
- Het vak logistiek stelt hoge eisen aan het lerarenteam. Het is een hele uitdaging om zonder de minimale materiële vereisten de leerstof voldoende praktijkgericht te brengen. In III,1 krijgen de leerlingen een leerboekgerichte en veeleer theoretische vorming van magazijnier. Bedrijfsbezoeken worden aangegrepen om de leerlingen doelgerichte opdrachten te laten uitvoeren. Volgens de leerlingenagenda's en de voorgelegde verantwoordingsstukken is de leerplanrealisatie in III,2 ondermaats. De schaarse opdrachten dekken in onvoldoende mate de leerplaninhouden. Het aanbrengen van vaardigheden en de implementatie van ICT-opdrachten ontbreken. De voorraadadministratie wordt niet softwarematig verwerkt. De verwerking gebeurt dus ook niet met hetzelfde softwareprogramma als dat in het vak boekhouden.¹⁴ Gezien het profiel van de school kunnen een gebrekkige ICT-infrastructuur en/of de technisch moeizame afstemming en integratie van softwarepakketten niet aanvaard worden als verontschuldiging voor het niet realiseren van de leerplandoelstellingen.
- Ook de deskundige invulling van het beroepsopleidingsprofiel van secretariaatsmedewerker stelt ernstige problemen. De school werkt niet aan een geïntegreerde concretisering van het leerplan voor secretariaat. Haaks op de leerplanvisie wordt het vak opgesplitst in onderdelen en een geïntegreerde jaarplanning ontbreekt. De jaarlijks wisselende taakverdeling zorgt voor herhalingen, maar vooral voor een onevenwicht in de behandeling van de leerplanonderdelen. Enige samenhang binnen en tussen de vakonderdelen en met de andere richtinggebonden vakken is onbestaande. Sommige onderdelen (tekstverwerking) krijgen een overwicht aan aandacht, andere delen (gegevensbeheer, netwerk en computeromgeving) worden met onvoldoende diepgang behandeld. Anderzijds worden er lessen besteed aan thema's die niet voorzien zijn in het leerplan.
- De stageactiviteiten worden voldoende afgeleid uit de leerplandoelstellingen en de voorbereiding. De organisatie en de opvolging van de stages zijn goed. Administratief zijn niet alle stagedocumenten conform de richtlijnen van de omzendbrief SO/2002/09. De leerlingenstages worden structureel ondersteund met een lestijd vaktechnieken in III,2 dat vrijblijvend en deels overlappend met andere lesinhouden wordt ingevuld. Het stageschrift bevat een veeleer bondige oplijsting van de uitgevoerde taken per stagedag. Persoonlijke ervaringen, commentaren en zelfevaluatie worden in de voorgelegde stageschriften niet aangetroffen.
- Omdat de leereenheid geen schoolbrede visie ontwikkelde op de inhoudelijke invulling van de geïntegreerde proef (GIP), wordt deze opdracht vanuit de meeste vakken individueel en/of toegepast op de stages ingevuld. Niet alle vakopdrachten beantwoorden aan de algemene doelstelling om op een synthetische en realiteitsgebonden wijze de praktische en technische bekwaamheid van de gevolgde opleiding te toetsen. Het eindresultaat is een veeleer pover en weinig geïntegreerd vakoverschrijdend eindwerk.
- Er is aandacht voor ondersteuning: leraarafhankelijk krijgen instromers met leerachterstand en leerlingen met tekorten bijwerkmogelijkheden op hun vraag. De

¹⁴ Het is noodzakelijk dat hetzelfde softwarepakket wordt gebruikt voor boekhouding en facturatie voor het vak boekhouden en de voorraadadministratie die in het vak logistiek aan bod komt.' (Leerplan D/2004/0279/066, blz. 96).

leerlingenagenda's worden echter beperkt en weinig transparant ingevuld waardoor de ondersteuning van het leerproces en de relatie met de leerplaninhouden niet altijd duidelijk zijn.

De stimulering van aandacht voor de actualiteit is beperkt. De inpassing van extra activiteiten zoals bedrijfsbezoeken en didactische uitstappen is positief, maar wordt nog te weinig expliciet gekoppeld aan de leerplandoelstellingen. ICT-toepassingen, het gebruik van het elektronisch leerplatform en (inter)actieve werk- en evaluatievormen ter ondersteuning van het leerproces, zijn schaars.

- De meeste klasgroepen vergen bijzondere aandacht qua aanpak en begeleiding: dit manifesteert zich voor een aantal vakken in een veeleer laag lestempo versus het aan te bieden leerstofvolume. De leraren doen veel inspanningen om een positieve relatie op te bouwen met hun leerlingen. Het bewaken van het spanningsveld tussen leerplanrealisatie/studiepeil en zorgbreedte is een uitdaging voor de leereenheid. Daarnaast is het bewaken van de attitudes als aanwezigheid, orde, stiptheid, nauwkeurigheid en correct taalgebruik een permanente zorg. Men tracht dit te vertalen in veeleer repressieve afspraken en in het opnemen van punten van algemene attitudes voor 20 % in de vakresultaten.
- Hoewel er veel economie en handelsvakken worden onderwezen, straalt de school dit weinig uit. De meeste lessen vinden plaats in gewone klaslokalen, waar een krachtige, creatieve en uitnodigende leeromgeving duidelijk ontbreekt. Naast de computerlokalen voor tekstverwerking en informatica zijn er, ter ondersteuning van de lespraktijk, geen goed uitgeruste vaklokalen voor logistiek, seminaries en secretariaat. Terwijl de nodige software voor heel wat vakonderdelen ontbreekt of niet blijkt te werken, zijn de gebruikte softwarepakketten voor tekstverwerking aan updating toe.
- De evaluatie bestaat uit een mix van taken, opdrachten, kleine toetsen en proefwerken van uiteenlopende kwaliteit. Met uitzondering van boekhouden is de vraagstelling overwegend gericht op cognitie en reproductie en hierdoor onvoldoende representatief voor de leerplandoelstellingen. Vaardigheden inzake het opzoeken, verwerken en interpreteren van informatiebronnen worden onvoldoende geëvalueerd en de inbreng van de actualiteit is nog onbestaande. Hoewel in de meeste leerplannen ook vakgebonden attitudes en vaardigheden zijn opgenomen, bestaan er geen afspraken binnen de leereenheid over de evaluatie ervan. Ook over de invoering van alternatieve evaluatievormen die beter aansluiten bij het profiel van de studierichting en/of de keuze van vakken hiervoor, hebben de school en de leraren nog niet nagedacht. De procesevaluatie voor de stages en de GIP is goed, maar komt samengevat en hierdoor onvoldoende duidelijk tot uiting op de geïnformatiseerde leerlingenrapporten. Het belang dat de school hecht aan de stages en de GIP komt ook onvoldoende duidelijk tot uiting in de communicatie die ze hieromtrent voert met de leerlingen en de ouders in bv. het schoolreglement en/of een afzonderlijke GIP-rapport.

5. BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?

Het onderzoek naar de kwaliteit en de kwaliteitsbewaking van de geselecteerde procesindicatoren of -variabelen levert volgende vaststellingen op:

5.1 Professionalisering

5.2 Materieel beleid

5.3 Welzijn

5.4 Curriculum

5.5 Begeleiding

5.5.1 Afstemming tussen school en CLB of andere partners

5.5.2 Leerbegeleiding

De school staat voor wat betreft de kwaliteitsbewaking van deze indicator/variabele aan het begin van een ontwikkelingsproces.

Vaststellingen

- De school heeft geen uitgeschreven visie op leerbegeleiding. Hierdoor ontbreken concrete doelstellingen die tegemoetkomen aan de begeleidingsbehoeften van de school, de leerkrachten en de leerlingen. Er zijn weinig formele afspraken, richtlijnen en procedures die een referentiekader vormen voor een kwaliteitsvolle leerbegeleiding. De invulling van de leerbegeleiding is campus-, graad-, vak- en leraargebonden, mede door het uitblijven van een dynamische vakgroepwerking. Er zijn een aantal goede, maar geïsoleerde initiatieven. Deze situatie zet een rem op de gelijkgerichtheid, laat veel energie verloren gaan en tast het welbevinden aan van de uitvoerders.
- Het aantal leerlingen met leer- en gedragsstoornissen neemt toe in deze school. Ook de instroom van taalarme en taalzwakke leerlingen groeit. In sommige lesgroepen is het een voorturende evenwichtsoefening tussen de verplichte leerplanrealisatie en de noodzakelijke leer- en zorgbegeleiding. De draagkracht bij een aantal leraren wordt soms overschreden. Het onstabiele karakter van het personeelsbestand en de relatief hoge afwezigheidsgraad bij de leraren zijn zorgbarende knipperlichten.
- De leerbegeleiding krijgt impulsen vanuit de GOK-werking. De effecten hiervan zijn het duidelijkst merkbaar in de B-stroom van de eerste graad. In de B-stroom wordt binnen de vakken Frans, Nederlands en wiskunde gewerkt met basisstof en verdieping en daaraan gekoppeld een gescheiden evaluatie en rapportering. In de A-stroom en de tweede en derde graad zijn leerbegeleiding en remediëring hoofdzakelijk een initiatief van de individuele leraar. De leerlingen van de derde graad (vorig jaar ook in II) kunnen zich beroepen op een tutoraat¹⁵.

¹⁵ Leerlingen krijgen op school vakgerichte studiehulp van universiteitsstudenten.

- De opvang van de OKAN-leerlingen vertaalt zich in een intensieve vorm van gedifferentieerd lesgeven. De leerbegeleiding wordt in de A-stroom op de campus Amerikalei functioneel ondersteund door een systeem van co-teaching. In het wekelijkse uur sociale activiteiten krijgen de leerlingen van leerjaar 1A instructies over leren leren. De school maakt ook gebruik van het project tutor@work¹⁶. In alle graden wordt in de meeste vakken informatie gegeven over wat leerlingen moeten kennen en kunnen.
- In de eerste graad wordt de beginsituatie van elke leerling op basis van resultaten en informatie uit het basisonderwijs en van diagnostische toetsen voor Frans, Nederlands en wiskunde, in kaart gebracht. De informatiegaring verloopt overwegend moeizaam.
- De begeleidende klassenraden besteden aandacht aan de registratie van gegevens m.b.t. de studiehouding en -methode en het formuleren van remediërvorststellen, maar de voorgestelde begeleiding wordt niet altijd opgevolgd. Leerbegeleiding wordt vooral opgevat als het bieden van remediërende ondersteuning na vastgestelde tekorten. De effecten die men wenst te bereiken en de verantwoording ten aanzien van de leerlingen en de ouders worden niet vastgelegd. De begeleidingsacties worden nog niet aangewend om de attestering en het oriënteringsadvies duidelijk te motiveren. Bovendien zijn de klassenraden nooit voltallig omwille van de spreiding van de opdrachten over de graden en de campussen heen. Op campus Amerikalei zijn er vele ad-hoc klassenraden naar aanleiding van gedrags- en studieproblemen.
- Het aanwenden van ICT in het kader van leerbegeleiding verloopt niet efficiënt. Ofwel is het gebruikte systeem ontoereikend om de onderwijshistoriek van de leerlingen te inventariseren en te raadplegen, ofwel kent men onvoldoende de mogelijkheden van het systeem, ofwel nemen niet alle leraren hun verantwoordelijkheid om de gegevens aan te vullen.
- De school hanteert al enkele jaren een systeem van leereenheden, maar de werking wordt beleidsmatig onvoldoende ondersteund bij de vertaling van voorstellen naar concrete bijstellingen op schoolniveau, klasniveau en leerlingenniveau.
- De resultaten van de door de overheid georganiseerde peilingen¹⁷ in de A-stroom en de B-stroom hebben nog geen aanleiding gegeven om elementen van de leerbegeleiding te borgen of bij te sturen.

5.6 Evaluatie

5.6.1 Evaluatiepraktijk

De school staat voor wat betreft de kwaliteitsbewaking van deze indicator/variabele aan het begin van een ontwikkelingsproces.

Vaststellingen

- De visie op evaluatie steunt op één richtlijn: “de evaluatie moet kindvriendelijk zijn”. In de realiteit ontbreken echter de inhoudelijke vertaling, aansturing en opvolging hiervan. Belangrijke aspecten zoals de validiteit van de evaluatie, de evaluatie van vakattitudes en -vaardigheden en de afstemming van de evaluatie op de verschillende onderwijsvormen zijn vanuit het beleid niet uitgewerkt. Af en toe wordt de evaluatie besproken binnen de leereenheden. De hieruit voortvloeiende voorstellen en bedenkingen worden echter niet opgenomen in het schoolbeleid.
- In het schoolreglement is de puntenverdeling voor dagelijks werk en proefwerken voor de drie graden en de drie onderwijsvormen vastgelegd.
- De leerplangerichtheid van de evaluatie verschilt vak- en leraargebonden. Voor veel vakken staat het beoordelen van kennis centraal. De klemtoon ligt minder op de begeleidende functie van evaluatie. Vakgebonden vaardigheden en attitudes worden

¹⁶ Leerlingen krijgen op school individuele studiehulp m.b.t. ‘leren leren’ van hogeschoolstudenten.

¹⁷ <http://www.ond.vlaanderen.be/dvo/peilingen/secundair/index.htm>

beperkt beoordeeld. De recent ingevoerde attitudebeoordeling is overwegend op algemene criteria (werkhouding, sociale houding) gebaseerd en houdt weinig rekening met de vakgebonden attitudes.

- De aandacht voor competentiegericht evaluatie is veeleer minimaal. Enkel voor de stages en de GIP is de procesevaluatie overwegend goed, maar niet gelijkgericht voor de verschillende studierichtingen.
- In de B-stroom boekt men goede resultaten voor wiskunde en Frans door het werken met een geïntegreerd systeem van leerstofdifferentiatie, procesevaluatie en remediëring op maat. Voor Nederlands is deze indeling niet valide en niet gebaseerd op objectieve criteria. In de A-stroom ligt de nadruk voor alle doorgelichte vakken overwegend op productevaluatie.
- Leraren zijn zelf verantwoordelijk voor hun evaluatiepraktijk. Ze krijgen zelden impulsen om zich ervoor te professionaliseren. Er worden binnen de vakgroepen en de leereenheden weinig afspraken gemaakt over evaluatie. De uitwisseling van goede voorbeelden behoort te weinig tot de schoolcultuur. De evaluatie en de resultaten worden niet aangewend om het onderwijs- en leerproces systematisch bij te sturen.
- De vele toetsen en de drie proefwerkreeksen voor alle graden en studierichtingen hypothekeren de beschikbare onderwijstijd en resulteren niet in betere resultaten voor de vakken. In de eerste graad is er een te grote besteding van het aantal evaluatiedagen (31,5 dagen). Het is opvallend dat er zelfs in het tweede leerjaar van de derde graad nog veel vakantietaken en uitgestelde proeven zijn. Dit zijn inbreuken op de regelgeving. Deliberatieresultaten worden niet geanalyseerd en leiden ook niet tot bijstellingen van de onderwijs- of evaluatiepraktijk.
- Zowel voor de tso- als de bso-studierichtingen organiseert de school proefwerken. Zelfs voor de praktijkvakken worden proefwerken georganiseerd, tegen de adviezen van sommige leerplannen in. Voor een aantal vakken kiest de school voor permanente evaluatie. De verantwoording voor die keuze is niet altijd duidelijk.
- Er wordt geen referentiekader gehanteerd bij de deliberatie.

Inbreuken tegen de regelgeving

- Het Besluit van de Vlaamse Regering van 31/08/2001 houdende de organisatie van het schooljaar in het secundair onderwijs beperkt het aantal lesdagen die aan evaluatie mogen besteed worden tot 30.
- De omzendbrief SO 64 beperkt onder punt 8.1.2 de mogelijkheid tot verlenging van de evaluatietermijn tot uitzonderlijke en individuele gevallen. Het geven van uitgestelde proeven werd tot heden door de school als systeem gebruikt om de leerlingen een tweede kans te geven. De school overtreedt hier de regelgeving.

5.6.2 *Rapporteringspraktijk*

De school staat voor wat betreft de kwaliteitsbewaking van deze indicator/variabele aan het begin van een ontwikkelingsproces.

Vaststellingen

- De recente overstap naar een ander digitaal rapport biedt mogelijkheden, die echter nog niet ten volle worden benut. De mediaan wordt gebruikt als referentiekader. De algemene attitudes (werkhouding, sociale houding) kunnen voor elk vak beoordeeld worden met een letter¹⁸ op het rapport voor dagelijks werk. Voor elk vak kunnen rapportcommentaren ingevoerd worden. De informatie over leerbegeleiding kan gekoppeld worden aan het rapportstelsel. De rapportering over stage, GIP en integrale opdrachten kan geïntegreerd worden in het nieuwe systeem.

¹⁸ A = zeer goed, B = goed maar met werkpunten, C = onvoldoende

- Door gebrek aan beleidskracht, coördinatie en opvolging vertonen de rapporten echter grote verschillen. De algemene attitudes worden in de eerste graad voor de meeste vakken beoordeeld, in de tweede en de derde graad veel minder. Daarnaast wordt in sommige studierichtingen (bv. derde graad Kantoor) een deel van de attitudes meegenomen in de punten van het dagelijks werk. De rapportcommentaren slaan vaak op studiehouding en bevatten weinig aanknopingspunten voor bijsturingen van het leerproces. Het invoeren van informatie rond leerbegeleiding gebeurt zelden en de koppeling met het rapport is in een verkenningfase.
- De beschikbare info over evaluatie van GIP en stage wordt niet duidelijk gerapporteerd. Het resultaat van stage, GIP en integrale opdrachten komt samengevat als 1 (geslaagd) of 0 (niet geslaagd) op het rapport.
- De specifieke leerlingeninstroom vraagt een specifieke communicatie rond resultaten. Noch de leerlingen, noch de ouders worden via de huidige rapporteringspraktijk voldoende ondersteund om hun aanpak bij te sturen.
- De motivering van B- en C-attesten is zwak. De oriënteringsadviezen vermelden de tekorten, maar verwijzen onvoldoende naar de ondernomen remediërsacties.

6. ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL

Het onderzoek naar het algemeen beleid van de school levert volgende vaststellingen op:

- De school heeft dringend nood aan een degelijke structuur en een ondersteunend beleid, die voorzien in de randvoorwaarden om kwaliteitsvol onderwijs mogelijk te maken en te realiseren. Het duidelijk vooropstellen van een beleidsvisie met doelen op school- en vakniveau en de sturing ervan zijn uitdagingen voor het beleidsteam. Het opnemen van gedeelde verantwoordelijkheid in een participatieve sfeer is hierbij een cruciale factor.
- De school heeft te maken met een voortdurende in- en uitstroom van een multiculturele leerlingenpopulatie. Ze kampt hierbij met het nastreven van een evenwicht tussen het voeren van een gelijkekansenbeleid en het behalen van een kwaliteitsvol studiepeil. Door het relatief hoge aandeel van zorgleerlingen heeft de school het gevoel te stuiten op de grenzen van haar maatschappelijke draagkracht. Ook de fusie tussen het Sint-Norbertusinstituut en het Sint-Jan Berchmanscollege op 1/09/2007 is nog niet helemaal verwerkt.
- Er zijn weinig of geen sporen van begeleidend en ondersteunend leiderschap. Het gebrek aan een transparante en stabiele structuur met duidelijk afgebakende taken, verantwoordelijkheden en participatief overleg eist zijn tol op het vlak van samenhang, gelijkgerichtheid en betrokkenheid. Gepersonaliseerde functiebeschrijvingen en functioneringsgesprekken zijn er nog niet. Door een gebrekkige aansturing en opvolging komt de vakgroepwerking moeilijk van de grond en is het rendement van de vergaderingen van de leereenheden beperkt en niet gelijkgericht. Hun bijdrage in het besluitvormingsproces is minimaal. Dit alles hypothekeert de betrokkenheid en vooral het welbevinden van de personeelsleden. Omdat ook de onderwijspraktijk en de leerplanrealisatie te vrijblijvend worden overgelaten aan de verantwoordelijkheid van de individuele leraren geeft dit kwalitatief een wisselend beeld.
- De frequent laattijdige, onvolledige en niet-transparante communicatie over praktisch-organisatorische maatregelen en (uitgestelde) beleidsbeslissingen zorgt voor frustratie. Laattijdig toegekende opdrachten, opdrachtenwissels en het onstabiele karakter van de lessenrooster hypothekeert de leerplanrealisatie en de opbouw van professionalisering. De waardevolle initiatieven en projecten alsook het redelijk ordelijk verloop van het dagelijks schoolleven zijn in hoofdzaak het resultaat van de inzet en de dynamiek van een aantal leraren(teams). Deze vaststellingen gekoppeld aan het leerlingenprofiel resulteren in een groot verloop van de personeelsleden.

- De school heeft geen duidelijke visie noch doelstellingen voor een breed talenbeleid ontwikkeld. De initiatieven gaan uit van de GOK-werking, de vakgroepen talen of van de individuele leraren. Hierdoor is er weinig gelijkgerichtheid en dreigt het bereik van het talenbeleid naar alle leraren problematisch te worden. De school voorziet niet in de mogelijkheid tot participatief overleg om een breed draagvlak voor de uitbouw van een gestructureerd talenbeleid te creëren.
- Ondanks de opmerkingen en aanbevelingen in de vorige doorlichtingsverslagen (2001) blijft de infrastructuur van de school nog steeds problematisch. De schoolgebouwen zijn sterk verouderd en afgeleefd. Ze zijn de voorbije decennia met onvoldoende visie en middelen beheerd. De school investeerde ook onvoldoende in geactualiseerde leermiddelen voor een eigentijdse en uitdagende invulling van het curriculum. De school heeft geen ICT-beleidsplan met voldoende aandacht voor elk van de vier peilers (visie, hardware, software, nascholing) om ICT-integratie¹⁹ succesvol te implementeren.
- De schoolleiding onderkent deze problemen, die overigens ook tijdens de vorige doorlichting aan de orde waren. Door het ontbreken van een transparant en krachtig onderwijskundig beleid hebben de ondernomen initiatieven van de voorbije jaren een ad-hoc karakter zonder voldoende rendement. De directie beschouwt de bijsturing van het intern beleid als een prioritair aandachtspunt. Met de oprichting van de beleidsgroep en de recente visietekst werd een eerste aanzet gegeven.
- De school onderzoekt en bewaakt haar eigen kwaliteit niet. De evolutie van de school sinds de vorige doorlichting (2001) is verontrustend. De school heeft onvoldoende gevolg gegeven aan de werkpunten en aanbevelingen

¹⁹ Zie ook <http://www.ond.vlaanderen.be/ICT/>

7. STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL

7.1 Wat doet de school goed?

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen

- De openheid van de school voor alle leerlingen.
- De motivatie en de inzet van de meeste personeelsleden.
- De ontwikkelingsdynamiek in de B-stroom.
- De leerbegeleiding vanuit de GOK-werking.

7.2 Wat kan de school verbeteren?

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen

- De structuur en de praktische organisatie van het schoolleven.
- De gelijkgerichtheid met betrekking tot de schoolorganisatie en de onderwijspraktijk.
- Het overleg, de participatieve besluitvorming, de communicatie en het welbevinden van het personeel.
- De uitrusting en de infrastructuur.

7.3 Wat moet de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden

- De visieontwikkeling op beleidsniveau en de concretisering ervan.
- De beleidsmatige aansturing, coördinatie en opvolging van onderwijskundige processen (curriculum, leerbegeleiding, evaluatie- en rapporteringspraktijk) vanuit een pedagogisch-didactische visie.
- De uitwerking van de interne kwaliteitszorg op beleidsniveau conform het Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009, art.38 §1.
- De leerplanrealisatie voor Nederlands in de eerste graad.
- De leerplanrealisatie voor het specifieke gedeelte van de pool Moderne talen in de derde graad aso.
- De leerplanrealisatie voor PAV in de derde graad bso Kantoor.
- De leerplanrealisatie voor boekhouden, logistiek, secretariaat, seminaries en wetgeving in de derde graad bso Kantoor.
- De leerplanrealisatie voor de basisvorming Nederlands in de derde graad tso.
- De leerplanrealisatie voor de basisvorming en het specifieke gedeelte Frans in de derde graad tso Handel.

Wat betreft de regelgeving met eventuele gevolgen voor de financiering/subsidiëring

- Het besluit van de Vlaamse Regering van 31/08/2010 beperkt het aantal lesdagen dat aan evaluatie mag besteed worden tot 30.
- De omzendbrief SO 64 punt 8.1.2 beperkt de mogelijkheid tot verlenging van de evaluatietermijn tot uitzonderlijke en individuele gevallen.

8. ADVIES

In uitvoering van het Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 is het advies voor erkenning

ONGUNSTIG

voor de volledige instelling
met uitzondering van de afdeling hoger beroepsonderwijs.

Dit advies doet geen uitspraak over de opleidingen binnen de afdeling hoger beroepsonderwijs omdat de inspectie hiervoor niet bevoegd is volgens artikel 31 van het Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009.

In uitvoering van het Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 is het advies met betrekking tot het zelfstandig remediëren van tekorten:

DE INSPECTIE OORDEELT DAT DE INSTELLING EEN BEROEP MOET DOEN OP EXTERNE ONDERSTEUNING OM DE TEKORTEN TE REMEDIEREN.

9. REGELING VOOR HET VERVOLG

In overeenstemming met het Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 en meer bepaald het artikel 39 §4 3°, wordt de procedure tot intrekking van de erkenning van de instelling opgestart.

Namens het inspectieteam, de inspecteur-verslaggever

Ria Coenen

Datum van verzending aan de directie en het bestuur van de instelling:

Voor kennisname
Het bestuur of zijn gemandateerde

Laurent Michielsse

10. ADDENDUM

Het bestuur van de instelling heeft een beroep gedaan op art. 41 §2 van het Kwaliteitsdecreet van 8 mei 2009. Het heeft binnen een termijn van twee maanden na het ontvangen van het ongunstig advies de opschorting van de procedure tot intrekking van de erkenning aangevraagd op basis van een door het bestuur van de instelling uitgewerkt verbeteringsplan.

De Vlaamse regering keurde het ingediende verbeteringsplan goed. De procedure tot intrekking van de erkenning wordt hierdoor opgeschort tot 15 mei 2014.